TEKNOLOJİ BAĞIMLILIKLARI

Editörler
Prof. Dr. Cengiz Şahin
Doç. Dr. Selim Günüç

nobel

TEKNOLOJİ BAĞIMLILIKLARI

Editörler: Prof. Dr. Cengiz Şahin - Doç. Dr. Selim Günüç

Yayın No.	: 3180
Psikoloji / Psikolojik Danışma Rehberlik No.	: 222
ISBN	: 978-625-406-933-8
E-ISBN	: 978-625-406-934-5
Basım Sayısı	: 1. Basım, Aralık 2020

© Copyright 2020, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Seval Sezer -seval@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Leyla Kurt -leyla@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu : Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Atalay Konfeksiyon Matbaacılık ve Reklam İnşaat Turizm Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti. Sertifika No: 47911
Zübeyde Hanım Mah. Süzgün Cad. No.: 7 Altındağ/Ankara

Kütüphane Bilgi Kartı

Şahin, Cengiz., Günüç, Selim.

Teknoloji Bağımlılıkları / *Editörler: Prof. Dr. Cengiz Şahin - Doç. Dr. Selim Günüç*

1. Basım. XXVI + 370 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN : 978-625-406-933-8

E-ısbn : 978-625-406-934-5

1. Teknoloji 2. Bağımlılık 3. İnsan

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-
Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65
E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kida Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

BÖLÜM YAZARLARI

1. BÖLÜM **DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIĞA VE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞINA GENEL BİR BAKIŞ**

Prof. Dr. Cengiz Şahin

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü

Orcid: 0000-0003-4875-4883

Doç. Dr. Selim Günüç

İzmir Bakırçay Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü

Orcid: 0000-0002-2278-7882

2. BÖLÜM **İNTERNET BAĞIMLILIĞI**

Uzm. Dr. Mehmet Tekden

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi / Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi

Orcid: 0000-0002-3085-1725

Doç. Dr. Gül Karaçetin

Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları

Orcid: 0000-0002-9109-6559

3. BÖLÜM **DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI**
Psikolog Nuran Yardımcı
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Üst Kurul Uzmanı
Orcid: -0000-0003-0321-6141

Prof. Dr. Betül Ulukol
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sosyal Pediatri Bilim Dalı
Orcid: 0000-0001-8058-0911

4. BÖLÜM **ÇEVRİM İÇİ ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞI**
Doç. Dr. Selim Günüç
İzmir Bakırçay Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü
Orcid: 0000-0002-2278-7882

5. BÖLÜM **SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI**
Prof. Dr. Cengiz Şahin
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü
Orcid: 0000-0003-4875-4883

6. BÖLÜM **AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI**
Dr. Öğr. Üyesi Ece Bekâroğlu
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü
Orcid: 0000-0002-8093-9116

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Yılmaz
İzmir Bakırçay Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü
Orchid: 0000-0001-9187-7665

7. BÖLÜM **ÇEVRİM İÇİ KUMAR BAĞIMLILIĞI**
Dr. Öğr. Üyesi Meryem Karaaziz
Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü
Orcid: 0000-0002-0085-612X

Prof. Dr. Mehmet Çakıcı
Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü
Orcid: 0000-0002-7043-183X

8. BÖLÜM **ÇEVRİM İÇİ PORNOGRAFİ BAĞIMLILIĞI**
Doç. Dr. Hatice Kumcağız
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Orcid: 0000-0002-0165-3535

9. BÖLÜM **MESAJLAŞMA BAĞIMLILIĞI**
Doç. Dr. Azize Nilgün Canel
Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Orcid: 0000-0003-1235-1716

10. BÖLÜM **TELEVİZYON BAĞIMLILIĞI**
Dr. Serkan Ökten
T.C. İletişim Başkanlığı
Orcid: 0000-0001-9531-3373/

11. BÖLÜM **TÜRKİYE'DE BAĞIMLILIKLAR İLE MÜCADELE ÇALIŞMALARI**
Dr. Ayhan Özkan
Kamu ve Eğitim Yönetimi Uzmanı
Orcid: 0000-0003-3484-7528

12. BÖLÜM **ÇOCUKLARDA TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI**
Prof. Dr. Neriman Aral
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü
Orcid: 0000-0002-9266-938X

Dr. Öğr. Üyesi Ayten Doğan Keskin
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü
Orcid: 0000-0002-1163-4856

13. BÖLÜM **YETİŞKİNLERDE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI**

Uzm. Dr. Bilal Tanrıtanır

Bucak Devlet Hastanesi Psikiyatri Kliniği

Orcid: 0000-0002-6538-3511

14. BÖLÜM **ÇOCUK VE ERGENLERDE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ VAKA ÖRNEKLERİ**

Uzm. Dr. Esra Bulanık Koç

Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları

Orcid: 0000-0003-0505-4932

Doç. Dr. Gül Karaçetin

Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları

Orcid: 0000-0002-9109-6559

15. BÖLÜM **TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞINA YÖNELİK ÖLÇEKLER**

Prof. Dr. Kemal Öztemel

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi / Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı

Orcid: 0000-0002-8068-3897

Arş. Gör. Fedai Kabadayı

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Orcid: 0000-0003-2486-2337

EDİTÖRLERİN ÖN SÖZÜ

Son yıllarda teknoloji bağımlılıklarının neredeyse her türünde önemli artışlar gözlemlenmektedir. Teknoloji bağımlılığı, toplumun sadece bir kesiminin değil, 7'den 70'e her yaştan birçok insan için önemli bir problem hâline geldi. Çocuğumuz, torunumuz veya kendimiz oyun bağımlısı olduk, eşimiz ise alışveriş veya sosyal medya bağımlısı oldu. Henüz olmayanlar ise ciddi bir risk altında çünkü teknoloji her zaman her yerde. Kuşkusuz, bunun önemli nedenleri arasında değişen sosyal yaşam koşulları, gelişen teknoloji ve tüm bunların insan ve toplum üzerindeki etkileri gösterilebilir. Gelecekte teknolojiyi sadece doğru amaçlar için kontrollü, faydacı ve kararında kullanabilecek miyiz? Bilinmez ancak dijital çağa uyumumuzu geliştiremezsek yeni nesillerimiz bu problemden çok daha fazla etkilenecek gibi görünüyor. Bu nedenle teknoloji bağımlılıklarıyla mücadelemizi hiçbir zaman bırakmamalıyız.

Geçtiğimiz yıl bağımlılıkların yaygınlaşma sürecinin olabildiğince hızlanmasına neden olan COVID-19 küresel salgınıyla birlikte artık daha çok evde ve kendimizle baş başayız, tabi ki bir de teknoloji aracımız bizimle. Kimimiz saatlerce çevrim içi oyun oynuyor, kimimiz internetten alışveriş yapıyor ve kimimiz de soluk bile almadan sosyal medya sitelerinde saatlerini hatta günlerini geçiriyor. Her ne kadar elimizde henüz büyük popülasyonlardan alınmış bilimsel veriler olmasa da küresel salgınla beraber teknoloji bağımlılıkları oranlarının ve düzeylerinin ciddi boyutlara ulaştığını tahmin ediyoruz.

Artık her zamankinden daha çok, teknoloji bağımlılıkları hakkında bilimsel çalışmalara, bu alanda yetişmiş uzmanlara ve tedavi yöntemlerine ihtiyaç duyulmakta ve bu bağlamda toplumca farkındalık seferberliğinin ilan edilmesi gerekmektedir.

Bu kitap, farklı teknoloji bağımlılık türlerini bir arada toplaması nedeniyle aradaki benzerliklerin ve farklılıkların daha net anlaşılmasına olanak vermektedir. Kitabımızda, her bir teknoloji bağımlılığı türüne ilişkin son 20-30 yılda biriken araştırma sonuçları derlendi. Bölümlerde, doğası gereği teknolojinin dinamiklerinden beslenen bağımlılıkların benzerliklerini her defasında ifade etmekten olabildiğince kaçınılarak her bir bağımlılık türü kendi karakteristik yapısıyla sunuldu.

Kitabımız, psikolojik danışma ve rehberlik (PDR), bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (BÖTE), klinik psikoloji, sosyal psikoloji, psikiyatri, çocuk ve ergen psikiyatrisi, çocuk sağlığı ve hastalıkları, iletişim, çocuk gelişimi, kamu ve eğitim yönetimi gibi farklı bilim alanlarında uzman bilim insanlarının ortak çalışmasının bir ürünüdür. On beş bölüm hâlinde düzenlenen kitap, öğrencilerden anne-babalara, akademisyenlerden saha çalışanlarına ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlara kadar toplumun büyük bir bölümünü yakından ilgilendiren teknoloji bağımlılıkları konusunda bilgi vermek, son bilimsel araştırmaları ve gelinen noktayı sunmak ve farkındalık oluşturmak amacıyla yalın, anlaşılabilir, uygulanabilir bir içerik ve dille hazırlanmıştır. Eserin kapsamı bakımından alanda önemli bir eksikliği gidereceği ve 'Teknoloji Bağımlılıkları' konusunda "kaynak kitap" olma özelliğine de sahip olacağı düşünülmektedir.

Kitabımız sadece araştırmacılar ve bu konuya ilgi duyanlar için değil, aynı zamanda YÖK'ün önerdiği bölüm ve derslerde okutulmak üzere de oldukça faydalı bir kaynak olarak kullanılacaktır. YÖK bu bağlamda; "*Teknoloji bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklar, üniversitelerin öğretmenlik, ebelik hemşirelik, çocuk gelişimi, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR), sosyal hizmetler ve sosyoloji gibi bölümlerinin müfredatına eklenmesi; üniversitelerin ilgili bölümlerinde (eğitim bilimleri, iletişim, psikoloji, sosyal hizmetler, sağlık bilimleri vb.) teknoloji okuryazarlığı ve bilişim etiği eğitimlerinin verilmesinin sağlanmasının*" gerektiğini yükseköğretim kurumlarına 2020 yılı içinde bildirmiştir.

Kitaba ön söz yazarak destekleyen, dünyada davranışsal bağımlılık konusunda büyük bir otorite olan Prof. Dr. Mark D. Griffiths ile TBMM'de kurulan "bilişim teknolojileri bağımlılığının etkilerinin incelenerek olası zararlarının bertaraf edilmesi ve bu teknolojilerin kontrollü kullanımının sağlanması için yapılması gerekenlerin saptanması amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu" başkanı Prof. Dr. Nâbi Avcı'ya teşekkürler ediyoruz.

Ayrıca kitabın ortaya çıkmasında bizi her zaman motive eden ve bize cesaret veren Nobel Yayıncılığa ve çalışanlarına içtenlikle teşekkür ediyoruz. Son olarak her biri alanında saygın ve değerli yazarlarımıza teşekkür ediyoruz.

Bu kitabın hedef kitlesine yararlı olacağını ümit ediyoruz.

Teknolojinin yaşam dengemizi bozmaması dileğiyle…

Saygılarımızla…

Prof. Dr. Cengiz Şahin

Doç. Dr. Selim Günüç

PROF. DR. MARK GRIFFITHS'İN ÖN SÖZÜ

Çevrim içi kumar, çevrim içi oyun, çevrim içi alışveriş, sosyal medya kullanımı, mesajlaşma ve televizyon bağımlılıkları da dâhil olmak üzere teknolojik bağımlılıkların birçok yönüne odaklanan *Teknoloji Bağımlılıkları* kitabına ön söz yazmam istendiği için çok mutluyum. İnternetle ilgili bozuklukların kavramsallaştırılması, epidemiyolojisi, etiyolojisi ve seyrini inceleyen araştırmalar, şimdi üçüncü on yılına girmiş ve 1995'te yayımlanan ilk makale ve makalelerden bu yana muazzam bir şekilde artmıştır. Teknolojik bağımlılıklar ve çevrim içi kumar bağımlılığı gibi internetle ilişkili bağımlılıklar hakkında akademik makaleler yayımlayan ilk kişiydim[1-6] ve bu çalışmaları hızla Kimberly Young'ın çalışmaları takip etti.[7-9] Çalışmalarımız özellikle Avrupa, Amerika, Avustralya ve Asya'da yürütülen araştırmaları teşvik etti.

2000'lerin başından beri, çevrim içi oyun bağımlılığı, çevrim içi seks bağımlılığı, çevrim içi kumar bağımlılığı, çevrim içi alışveriş bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı gibi internetle alakalı bağımlılıklarla ilgili binlerce çalışma yayımlandı.[10] Bu durum, genellenmiş internet bağımlılığı ve spesifik internet bağımlılığı ile ilgili tartışmaların yanı sıra internet bağımlılığının uygulanabilir bir kavram olup olmadığına dair de görüş ayrılıklarına yol açtı. Ben de dâhil olmak üzere alandaki bazı kişilere göre:[11,12] internet bağımlılığı kavramı, internetin diğer bağımlılıkları beslemek için bir araç/ortam olarak kullanımı anlamına geliyorsa bu uygun değildir, veya bu kavramın belirli Çevrim İçi etkinliklere olan bağımlılıklarla (bu tür etkinliklerin her birinin davranışsal bağımlılık kalıplarının tespit edilmesi koşuluyla) değiştirilmesi gerekir.[13] Young, siber seks bağımlılıkları, siber ilişki bağımlılıkları, kompulsif net bağımlılıkları, aşırı bilgi yüklemesi ve bilgisayar bağımlılığı arasında ayrım yapmaya çalıştı.[9] Buna yanıt olarak, Young tarafından tanımlanan aşırı kullanıma sahip kişilerin çoğunun 'internet bağımlıları' olmadığını ancak interneti diğer internet tabanlı bağımlılıkları besleyen bir araç olarak aşırı kullandıklarını savundum.[11,14] Bu görüşüm şu anda alanda önde gelen birçok bilim insanı tarafından paylaşılmaktadır.

Billieux, internetle ilgili bozuklukların birbiriyle ilişkili ve aynı zamanda bağımsız bozukluklar olarak bir spektrum içinde kavramsallaştırılması gerektiğini savundu.[15] Aslında internette oyun oynama bozukluğu (İOOB), çevrim içi sosyal medya bağımlılığı ve hatta çevrim içi seks bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklar hem ortak faktörler (ör., artan dürtüsellik ve bağımlılık yapıcı kişilik) hem de spesifik faktörler (sorunlu davranışları sürdüren çeşitli güdüler ve işlevsiz bilişler) ile ilişkili işlevsel olmayan davranışları temsil eder. Montag ve arkadaşlarına göre, genellenmiş ve spesifik olarak görünen internet bağımlılığını kavramsal olarak ayırt etmek gerekir.[16] Oyun çalışmaları alanında zaten vurgulanan bu görüş, İOOB'nin internet bağımlılığı ile aynı olmadığını öne sürmektedir. Çok basit bir ifadeyle, yıllar önce önerdiğim gibi,[11,14] internetteki bağımlılıklar ile internete bağımlılıklar arasında anlamlı ve kavramsal bir fark vardır.

Buna rağmen erken dönem vaka çalışması raporları, internete bağımlı gibi görünen az sayıda vaka tanımlamaktadır.[3,4,7,17,18] Bu vakalar genellikle internet sohbet odalarını -internet haricinde hiçbir yerde katılmayacakları bir etkinlik- kullanan kişilerdi. Daha yakın zamanlarda, aynı argüman sosyal medyayı ve sosyal ağ sitelerini kullanmaya bağımlı görünen kişiler için de kullanıldı.[19-21] Bu bireyler, bir dereceye kadar sosyal çevrim içi alanlarla meşguldür ve iyi hissetmek için kendilerini çevrim içi ortamda gerçek hayatta olduğundan farklı şekilde temsil edebilirler.

Bu durumlarda internet, kullanıcılara artırılmış ancak sınırlı bir gerçeklik perspektifi sunar ve gerçek yaşamlarında sosyal ödüllerin eksikliğini psikolojik olarak telafi edebilecekleri aidiyet duyguları sağlar. Bu tür duygular (ör., çevrim içi oyun durumunda kendini kaptırma) aslında kendi içinde psikolojik ve fizyolojik olarak oldukça ödüllendirici olabilecek değişmiş bir bilinç durumuna yol açabilir.[11] Bu tür araştırmalar, gerçek ve sanal benlik arasındaki uyuşmazlığın, çeşitli çevrim içi etkinliklere aşırı katılımın bir yordayıcısı olduğunu destekleyen son çalışmalara da ilham verdi.[22-25]

Şu anda, internet ile ilgili bozuklukların kavramsallaştırılması ve teşhisine ilişkin uluslararası bir fikir birliği bulunmamaktadır[26-28] ancak bu kitap, teknoloji bağımlılıklarının en çok araştırılan alanlarından bazılarına ilişkin bilimsel bakış açıları sunmakta ve 1990'larda başlamasına yardımcı olduğum büyüyen bir alana katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Mark D. Griffiths, PhD

Davranışsal Bağımlılık Profesörü

Nottingham Trent Üniversitesi, Birleşik Krallık

mark.griffiths@ntu.ac.uk

KAYNAKLAR

1. Griffiths, M. D. (1995a). Technological addictions. *Clinical Psychology Forum, 76*, 14-19.
2. Griffiths, M. D. (1995b). Netties anonymous: Are some people addicted to the internet? *Times Higher Education Supplement*, April 17, p.17.
3. Griffiths, M. D. (1996a). Internet addiction: An issue for clinical psychology? *Clinical Psychology Forum, 97*, 32-36.
4. Griffiths, M. D. (1996b). Gambling on the internet: A brief note. *Journal of Gambling Studies, 12*, 471-474.
5. Griffiths, M. D. (1997). Psychology of computer use: XLIII. Some comments on 'Addictive use of the Internet' by Young. *Psychological Reports*, *80*, 81-82.
6. Griffiths, M. D. (1998). Internet addiction: Does it really exist? In J. Gackenbach (Ed.), *Psychology and the Internet: Intrapersonal, Interpersonal and Transpersonal Applications* (pp. 61-75). New York: Academic Press.
7. Young, K. (1996) Psychology of computer use: XL. Addictive use of the Internet: a case that breaks the stereotype. *Psychological Reports,* 79, 899-902.
8. Young, K. (1998). *Caught in the net.* New York: John Wiley
9. Young K. (1999). Internet addiction: Evaluation and treatment. *Student British Medical Journal*, 7, 351-352.
10. Griffiths, M.D., Pontes, H.M. & Kuss, D.J. (2016). Online addictions: Conceptualizations, debates and controversies. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions,* 3(2), 151-164.
11. Griffiths, M. D. (2000a). Internet addiction - Time to be taken seriously? *Addiction Research*, *8*, 413-418.
12. Starcevic, V., & Aboujaoude, E. (2015). Cyberchondria, cyberbullying, cybersuicide, cybersex: "New" psychopathologies for the 21st century. *World Psychiatry, 14*(1), 97–100.
13. Starcevic, V. (2013). Is Internet addiction a useful concept? *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 47*, 16-19.
14. Griffiths, M. D. (1999). Internet addiction: Internet fuels other addictions. *Student British Medical Journal, 7*, 428-429.
15. Billieux, J. (2012). Problematic mobile phone use: A literature review and a pathways model. *Current Psychiatry Reviews, 8*, 299-307.
16. Montag, C., Bey, K., Sha, P., Li, M., Chen, Y. F., Liu, W. Y., Zhu, Y. K., Li, C. B., Markett, S., & Keiper, J. (2014). Is it meaningful to distinguish between generalized and specific Internet addiction? Evidence from a cross-cultural study from Germany, Sweden, Taiwan and China. *Asia-Pacific Psychiatry*. doi: 10.1111/appy.12122
17. Griffiths, M. D. (2000b). Does internet and computer "addiction" exist? Some case study evidence. *CyberPsychology and Behavior*, *3*, 211-218.
18. Leon, D., & Rotunda, R. (2000). Contrasting case studies of frequent internet use: Is it pathological or adaptive? *Journal of College Student Psychotherapy, 14,* 9–17.
19. Griffiths, M. D., Kuss, D. J. & Demetrovics, Z. (2014). Social networking addiction: An overview of preliminary findings. In K. Rosenberg & L. Feder (Eds.), *Behavioral Addictions: Criteria, Evidence and Treatment* (pp.119-141). New York: Elsevier.

20. Kuss, D. J. & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction: A literature review of empirical research. *International Journal of Environmental and Public Health, 8*, 3528-3552.
21. Kuss, D.J. & Griffiths, M.D. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14, 311; doi:10.3390/ijerph14030311
22. Bessière, K., Seay, A. F., & Kiesler, S. (2007). The ideal elf: Identity exploration in World of Warcraft. *CyberPsychology and Behavior*, *10*, 530–535.
23. Billieux, J., Schimmenti, A., Khazaal, Y., Maurage, P., & Heeren, A. (2015a). Are we overpathologizing everyday life? A tenable blueprint for behavioral addiction research. *Journal of Behavioral Addictions*, *4,* 142–144.
24. Billieux, J., Thorens, G., Khazaal., Y., Zullino, D., Achab, S., & Van der Linden, M. (2015b). Problematic involvement in online games: A cluster analytic approach. *Computers in Human Behavior, 43*, 242-250.
25. Przybylski, A.K., Weinstein, N., Murayama, K., Lynch, M.F., & Ryan, R.M. (2012). The ideal self at play: the appeal of video games that let you be all you can be. *Psychological Science, 23*, 69–76.
26. Griffiths, M.D., Van Rooij, A., Kardefelt-Winther, D., Starcevic, V., Király, O…Demetrovics, Z. (2016). Working towards an international consensus on criteria for assessing Internet Gaming Disorder: A critical commentary on Petry et al. (2014). *Addiction,* 111, 167-175.
27. King, D. L., Haagsma, M. C., Delfabbro, P. H., Gradisar, M. S.' Griffiths, M. D. (2013). Toward a consensus definition of pathological video-gaming: A systematic review of psychometric assessment tools. *Clinical Psychology Review, 33,* 331-342.
28. Pies R. (2009). Should DSM-V designate "internet addiction" a mental disorder? *Psychiatry*, *6*, 31-37.